

عنوان برنامه: تزریقات ایمن در برنامه ایمنسازی

مقدمه

هر سال تزریقات غیر ایمن موجب ابتلاء به ۲۱ میلیون هپاتیت B (۳۴ درصد کل موارد هپاتیت B) ، ۲ میلیون ابتلاء به هپاتیت C (۴۲ درصد کل موارد هپاتیت C) و ۲۶۰ هزار مورد HIV می‌گردد. همچنین بیماریهای انگلی مانند مالاریا، عفونتهای باکتریال نظیر آبسه‌ها و عفونتهای قارچی نیز در اثر تزریقات غیرایمن اتفاق می‌افتند. ندرتاً بعضی از عفونت‌ها ممکن است تا سالها نامشخص باقی بمانند. سازمان جهانی بهداشت تخمین می‌زند در سال ۱۶ میلیارد تزریق انجام می‌شود که ۵۰ درصد آنها غیرایمن هستند، حدود ۹۵ درصد تزریقات به‌منظور درمان و ۵ درصد تزریقات مربوط واکسیناسیون می‌باشد. همچنین تخمین زده می‌شود که بیش از ۱/۳ میلیون موارد مرگ‌ها مربوط به تزریقات غیر ایمن می‌باشد.

بیان مسئله :

برنامه گسترش ایمنسازی که در سال ۱۳۶۳ در کشور آغاز گردید، برای اطمینان از حفظ سلامت کودکان استفاده از سرنگ و سرسوزن یکبار مصرف را به‌عنوان یکی از مهمترین اجزاء تزریقات ایمن توصیه نمود. با رعایت اصول ایمنی تزریقات، بخصوص در خدمات ایمنسازی والدین اطمینان خاطر می‌یابند تا کودک خود را برای ایمنسازی به مراکز بهداشتی درمانی بیاورند. WHO، یونیسف و UNFPA در بیانیه مشترکی در سال ۱۹۹۹ تأکید می‌کنند که سرنگ‌های AD (Auto-Disable) تجهیزات انتخابی مطمئن برای تزریق واکسن در ایمنسازی جاری و بسیج‌های همگانی ایمنسازی است.

لذا به‌منظور افزایش ایمنی تزریقات در خدمات ایمنسازی، از ابتدای سال ۱۳۸۳ بر استفاده از سرنگ AD تأکید شده و علاوه بر آن استفاده از وسایل جمع‌آوری سرنگ و سرسوزن یعنی Safety Box نیز در خدمات ایمنسازی توصیه شده است. برای امحاء وسایل و ضایعات حاصله از خدمات ایمنسازی (سرنگ و سرسوزن) روش سوزاندن توصیه می‌گردد .

چنانچه تزریقات غیر ایمن انجام گیرد می‌توانند باعث بروز عفونت در افراد شوند در این صورت انتقال می‌تواند از طریق تماس انگشتان با سرسوزن، از روی پوست، فرورفتن سر سوزن بداخل بدن یا توسط مایعاتی که تزریق می‌گردند و یا از طریق سوزن و سرنگی که قبلاً مصرف شده ایجاد شود.

امروزه میلیون‌ها نفر دچار ضعف سیستم ایمنی هستند و بیلیون‌ها تزریق توسط افراد غیر دوره دیده و یا مردم ناآگاه انجام می‌شود، لذا فقط بایستی از تزریق در موارد ضروری درمانی و یا ایمنسازی استفاده کرد.

اهداف:

هدف کلی: اطمینان از ارائه ایمن تزریقات و دفع مناسب ضایعات تزریق در کشور بمنظور حفظ و سلامتی دریافت کنندگان و ارائه دهندگان خدمات ایمنسازی و جامعه

اهداف اختصاصی:

الف- کاهش رفتار پرخطر کارکنان بهداشتی درمانی به منظور پیشگیری از جراحات ناشی از وسایل تیز و برنده آلوده

ب- افزایش سطح ایمنی کارکنان در حین کار با وسایل تیز و برنده

ج- جمع آوری، نگهداری، انتقال و دفع مناسب و بهداشتی ضایعات تزریق واکسیناسیون

استراتژی ها (راهکارها):

- تأمین و توزیع سرنگ AD (Auto Disable) یا خود ایستا برای کلیه مراکز واکسیناسیون
- تأمین و توزیع Safety Box برای کلیه مراکز واکسیناسیون
- ایجاد هماهنگی های برون بخشی در جهت دفع ایمن ضایعات
- سوزاندن کلیه ضایعات در مراکز شهری در زباله سوز و در مناطق روستایی در گودال ها یا کوره های محلی
- آموزش پرسنل و اطلاع رسانی به جامعه

کلیات تزریقات ایمن:

تزریقات یکی از روش های شایع در تجویز فرآورده های دارویی می باشد که در صورت عدم رعایت موازین توصیه شده خطرات بالقوه و بالفعلی را بر ارائه کنندگان، مصرف کنندگان خدمت و نیز جامعه اعمال می نماید.

تزریقات ایمن یعنی تهیه و تأمین وسایل و تجهیزات و آموزش هایی برای ارائه خدمت تزریق به افراد جامعه به صورتی که ایمنی فرد خدمت گیرنده، خدمت دهنده و جامعه فراهم شود.

ایمنی تزریقات با تکیه بر چهار محور بنیادی ذیل تأمین می گردد:

۱- کاهش رفتار پرخطر کارکنان بهداشتی درمانی به منظور پیشگیری از جراحات ناشی از وسایل تیز و برنده آلوده

۲- افزایش سطح ایمنی کارکنان در حین کار با وسایل تیز و برنده درمانی

۱۳- جمع آوری، نگهداری، انتقال و دفع مناسب و بهداشتی زباله‌های آلوده و پرخطر

۱۴- تغییر رفتار و نگرش افراد جامعه و پزشکان نسبت به مقوله تقاضا و تجویز دارو به روش تزریقی

موازین تزریقات ایمن :

یک تزریق ایمن به گیرنده خدمت آسیب نمی‌رساند و تزریق کننده را در معرض هیچ خطری قرار نمی‌دهد و باعث تجمع ضایعاتی که خطر برای جامعه داشته باشد نمی‌گردد و تزریقات ایمن دارای موازینی بشرح ذیل می باشد.

الف- محل تمیز واکسیناسیون

ب - شستشوی دست ها

ج- سرسوزن و سرنگ استریل

د- ویال و حلال مناسب

تمیز کردن محل تزریق

جمع آوری صحیح اجسام نوک تیز

س-دفع صحیح ضایعات

موازین تزریقات ایمن :

محل تمیز واکسیناسیون

در هر مرکز برای واکسیناسیون مکانی خاص را تعیین نمائید. محل دریافت واکسن و آماده‌سازی واکسن باید در این مکان در نظر گرفته شود. وسایل لازم برای تزریق شامل پنبه الکل و سرنگ را بر روی میزی که به این امر اختصاص داده‌اید قرار دهید. به خاطر داشته باشید وسائلی که روی میز است باید تمیز بوده و خون، پنبه آلوده و ... منظره آن را زشت نکرده باشد.

بهتر است Safety Box را جهت دفع بلافاصله سرنگ در نزدیک‌ترین محل به واکسیناسیون یا زیر میزی که وسایل واکسیناسیون بر روی آن قرار دارد، قرار دهید.

ب - شستشوی دست ها

از آنجائیکه هر مایعی از بدن ممکن است حاوی عوامل بیماری‌زا باشد و باعث انتقال بیماری گردد باید دستهای فرد تزریق کننده قبل از تزریق به‌طور کامل با آب و صابون شسته شود.

ج- سرسوزن و سرنگ استریل :

۱- یک سرنگ و سرسوزن استریل برداشته و بسته‌بندی آن را از نظر وجود پارگی و هرگونه صدمه بازبینی نمائید.

۲- تاریخ انقضا آن را کنترل کنید.

۳- در صورت اطمینان از استریل بودن می‌توانید از آن استفاده نمائید.

۴- به هیچ قسمتی از سرسوزن قبل و بعد از واکسیناسیون دست نزنید و از سرپوش‌گذاری مجدد سرسوزن اجتناب کنید. اگر سرپوش‌گذاری لازم است (برای مثال کودک به‌علت ترس حرکاتی انجام می‌دهد و تزریق با تأخیر را بکار ببرید. سرسوزنی را که با سطح غیر استریل تماس داشته است *انجام می‌شود) تکنیک استفاده از یک دست دور بیاندازید.

*** سرپوش‌گذاری به‌وسیله تکنیک استفاده از یک دست:**

۱- سرپوش را روی میز قرار دهید.

۲- سرنگ و سرسوزن را در یک دست گرفته و بدون استفاده از دست دیگر داخل سرپوشی که روی میز گذاشته‌اید، قرار دهید.

د- ویال و حلال مناسب :

۱- مطمئن شوید حلال مربوط به هر واکسن لتوفیلیزه را در اختیار دارید به عبارتی برای هر واکسن از حلال اختصاصی آن استفاده نمائید.

۲- به هنگام بازسازی واکسن، واکسن و حلال باید دارای درجه حرارت یکسان (۸-۲ درجه سانتی‌گراد) باشند.

۳- برای بازسازی هر ویال واکسن از یک سرنگ و سرسوزن استفاده نمائید.

۴- همه حلال موجود در ویال را استفاده کنید.

۵- بعد از استفاده از سرنگ، آن را بدون سرپوش‌گذاری در Safety box بیندازید

۶- به خاطر داشته باشید همه واکسنهای بازسازی شده را فقط تا ۶ ساعت پس از بازسازی می‌توان استفاده کرد و پس از آن باید دور ریخته شوند.

۷- هرگز یک سرسوزن را برای کشیدن دوزهای بعدی یک ویال واکسن، داخل ویال نگذارید.

تمیز کردن محل تزریق

۱- محل واکسیناسیون را در صورت کثیف بودن محل تزریق ابتدا با آب و صابون شستشو دهید.

۲- محل تزریق را با پنبه الکل (۷۰ درصد) به صورت دایره‌ای ضد عفونی کنید.

۳- هرگز از پنبه الکل از قبل آماده شده استفاده نکنید.

جمع‌آوری صحیح اجسام نوک تیز

۱- سرنگ و سرسوزن‌های مصرف شده را همیشه در Safety box بیندازید

۲- برای جلوگیری از فرو رفتن نوک سوزن در دست هرگز بعد از واکسیناسیون، به سرسوزن دست نزدیک و از سرپوش گذاری مجدد سرسوزن اجتناب کنید.

۳- سرنگ و سرسوزن را بلافاصله بعد از استفاده در Safety box بیندازید .

۴- بیش از ۳/۴ حجم Safety box را پر نکنید.

۵- درب Safety box های پر شده را قبل از حمل برای دفع ببندید.

۶- Safety box های پر شده را در یک مکان مطمئن و خشک و دور از دسترس کودکان و مردم نگهداری کنید. تا مطابق دستورالعمل‌های موجود دفع شوند.

۷- برای اجتناب از ایجاد صدمه در اثر سرسوزن هرگز Safety box پر شده را در دست نگیرید، تکان ندهید، فشار ندهید، یا روی آن ننشینید یا نایستید.

۸- Safety box پر را دوباره باز نکنید، خالی نکنید یا مورد استفاده مجدد قرار ندهید.

س- دفع صحیح ضایعات

برای حفظ جامعه از خطر تماس با ضایعات حاصله از واکسیناسیون Safety box ها را مطابق دستورالعمل و برنامه ریزی‌های انجام شده دفع نمائید